

Маринка та Андрійко весело бігли наввипередки з «похоронкою». Було ясно і погожо: сонце стояло високо в zenіті посеред весняного сіро-блакитного неба, тож було трохи спекотно.

Перестрибнути калюжу, оббігти зіваку на колінах, не зіштовхнутися з прибудним псом – складний алгоритм дій вибудовувався в Андрійковій голові зі швидкістю світла.

А! І бажано не загубити Маринку, звісно ж. Де це вона? Най не відстає, а то він її лишить!

Захекане дівча ледве встигало за швидкісним Андрійковим темпом: як так, запізнитися? Нізащо! Попереднього разу такий скандал був! Кажуть, що дядько Михайло, то зовсім і не дядько Михайло. Кажуть – тіло підмінили. Андрійко цього нізащо не пропустить.

Маринка остаточно відстала, зігнулась, опираючись на коліна, важко дихаючи. Фуух, як спекотно! Начебто і не палить сонце, а так душно. От правду каже баба Надя – кусюче весняне сонце, підступне: спочатку тепло, добре, а потім незчуєшся, як уже такою холоднечою завіє, що аж до кісток пробирає.

Маринка розстібнула свою нову, недавно куплену, куртку, долонею витерла піт з чола й винувато посміхнулася Андрійкові, який уже встиг звернути зі своєї дистанції й, маючи рішучий намір навернути її до «маратону», нетерпляче тупцяв біля неї ногою: ну, справді, як вона може підвести його?

- Маринко, ну, ходімо! – заскиглив він. – Ну хіба ти не бачиш, що ми відстаємо?

Хвилина - і от вони вже знову в погоні. Звісно, первісної рівності вони не вернуть, роздумовував Андрійко, але вони все ще встигають.

Ба-ам! Перша невдача: Андрійко, на всій швидкості, замислившись, врізався у якогось перехожого, який, насупившись, навіть не звернув на

малого жодної уваги. Натовп гущав і гущав, збираючи сонний люд. Вулиці поступово наповнювалися, не даючи жодного простору для маневрування.

Яка то, все ж таки, велика робота: зустрічати Героя! Маринка та Андрійко не такі, як інші – вони справді зацікавлені! Чого б ще вони тоді йшли зустрічати похоронку аж при самому в'їзді в місто, а тепер супроводжують її аж до цвинтаря? Цікаво, а тіло гниє? Андрійко пам'ятає, як вмер чоловік баби Наді, Маринчиної бабусі, який жив по сусідству, у квартирі 34. Уявляєте? Баба з дідом на старости літ вирішили жити окремо! – дідо на квартирі у сина, а баба у родинному домі за рогом. Чому? Він того не знає, але ж сам факт! Хіба не смішно? Він не раз закидав це дівчинці, дошкуляючи їй. То він начебто не встиг. Цікаво, а вони почують сморід? Бо якщо так, то Маринка краще не піде. Як це не піде? То він один має йти? Не дурій.

Вшуух! Згряя воронів пролетіла над хлопцевою головою так близько, що мало його не заділа – от вони і на місці, - кладовище! І от, тільки погляньте – похоронка. Вони встигли!

Цвинтар був заповнений людьми - людьми та квітами. Їх, здавалося, було так багато, як тоді, коли майже все місто зібралося на святкування 30-тої річниці Незалежності.

Дітлахи тихо пробиралися крізь тисняву юрби, зовсім не помічаючи нічого: ні обурених поглядів, ні зойків. Як раптом, почулося ніякове «Маринко?» і чиясь сильна рука виштовхнула їх з натовпу у самий епіцентр стовпотворіння – до самої поховальної процесії.

Різка контрастність притінку похмурих людських одеж із яскравою білизною дня заслала Маринці очі, і перше, що вона побачила, з-під примружених повік, це її бабуся Надя. Згорблена, чорна постать, що здригається над труною сина у обіймах рідні. Над труною її, Маринчиного, батька.

І ось вона ображено падає на коліна й заливається гіркими слізьми. Бруд розмазується по її штанях та новій куртці, та вона на це не зважає. Все довкола неї завмерло, згусло й оніміло, натовп розчинився, і навіть сонце

заховалося, не в змозі бачити її розпач. І тільки Андрійко сміявся. Заливався таким щирим, дитячо-юнацьким сміхом, зовсім не помічаючи страждань своєї подруги: де тепер житиме баба? Переїде?

Андрійко ще не знав, що наступна похоронка приїде з його батьком.

2

Діти метушливо вибігають зі школи, і мене за інерцією виносить назовні.

Ще один.

Школярі весело метушаться: хтось пішов з алгебри, а хтось, уявіть лишень, із фізики! Благе ж діло – проводити Героя. Чути шум, скоро принесуть стяг. Не забуваймо ставати на коліна! Так треба.

Заїжджає процесія, і діти нарешті трохи притихають. Спочатку, із звучним «віу-віу-віі» їде поліцейська машина, за нею автомобіль ЗСУ, а потім...

Підводжу очі. Ступор. Мряка. На щиті. На чорній похоронці: «На щиті». Сміюсь, заливаюсь істеричним сміхом й одночасно з очей бризкають сльози, але цього наче ніхто не помічає.

На щиті. Вони справді написали *на щиті*.

Намагаюсь взяти себе в руки. Тримаюсь за поручні, до болю стискаю руки. Спираюсь, бо земля тікає з-під ніг, коліна трясуться – катафалк ще все тут.

Начебто він хотів померти! Начебто він хотів смерті іншим Начебто він був створений для цього! Умерти на війні. Начебто це така очевидна та проста істина: або перемога, або смерть. Для смерті від неочікуваного прильоту в окоп, для мученицьких контузій в калюжі власних решток, для проводів друзів на той світ. Хіба вони хотіли померти? Хіба вони хотіли бути героями? Хіба у них нема дружин та дітей?

Люди не помічають заплакану мене на колінах, вони не помічають похоронку, що вже давно поїхала далі. Вони надто зайняті чимось іншим. Війна вже стала звичною для них. Про неї вже не хочеться говорити. Ми всі

живемо своїм життям ... Та так було завжди. Нам ніколи не було діла до чужого лиха, навіть коли то лихо є нашим, спільним, загальнонаціональним.

Дівчата коло мене підвелися і весело загомоніли:

- Хто буде суші?

3

О Боже, у неї знову істерика.

І ось матір знову ридає на моїх руках. Я вже втратила лік її припадам.

Вона здригається й німий крик прорізує її груди. Я гладжу її, шепочу щось ніжне, нерозбірливе, пещу, як це вона колись звикла робити зі мною малою, хитаюсь із нею в такт, намагаючись заспокоїти.

Ще один крик. Вона трясеться у прикінцевій агонії і, зрештою, роздається тихим плачем, схлипує, ковтає сльози і, нарешті, я можу залишити її. Вона безвольно обм'якає на землі й знесилено простягається у всій довжині свого тендітного тіла.

Яка ж вона ніжна та делікатна. Я бачу це саме тепер, коли вона лежить отак переді мною, скрутившись клубочком, стогнучи від болю й туги. Ніколи не думала про неї у такому ключі.

Млосно скручує живіт - я хочу піти. Не можу на неї дивитись, хочеться блювати. Не ця жінка водила мене в школу, не ця жінка повчала й виховувала мене, не цю жінку побратими та посестри по службі звикли охарактеризовувати як сильну та стійку, не ця жінка з малолітства мріяла працювати у поліції, не ця жінка з двома дітьми на руках пережила окупацію, не під егідою цієї жінки проходив порятунок цивільних, це – не моя мати.

Моя мати загинула разом з батьком, разом із приїздом тої похоронки «Вантаж-200». Моя мати вмерла, коли надії не стало.

З того моменту, як його тіло опустилося у яму, дні перетворилися на сіре мариво існування. Справді, як цікаво – кожного ламає щось своє, специфічне. Її зламали не численні травми та рани, не катакомби та хвороби, не смерті та не вбивства. Вона всього-на-всього втратила частину себе. Вона

поїхала й забрала його, привезла, а сама залишилася там. Привезла не батька - привезла якесь місиво, цей жахливий згусток крові та обсмадених кісток у цинковій труні. Певно... Я насправді не знаю. Але яка різниця, бо це все одно не мій батько. Мій батько – живий, мій батько водить мене на качелі до парку, мій батько будує зі мною зимівники синичкам, мій батько готує мені мій улюблений суп, мій батько – не згорів живцем.

Кажуть, у момент прильоту він пив каву.

Та, насправді, я знала про *це* набагато раніше, я знала про *це* за багато місяців до самої констатації. Я була готова. Тепер **я** за дорослу.

Востаннє оглядаюсь на неї перед тим, як вийти: вона все ще тихо рюмсає посеред кімнати реабілітаційного центру, далеко не одної такої - жахливо жалюгідної у своїй квінтесенції мук й сотень однаково тривіальних сюжетів. Чую шурхіт, і у привідкриті двері просувається світленька маленька голівка (як довго він тут був??) із несміливим:

- Мамо?

Андрійко підводить до мене свої великі ясно-блакитні батькові очі, і я можу бачити, як по його рожевих щічках течуть сльози. Може вже досить?

Я не бачу, але спиною відчуваю, як вона несміливо підводиться на хитких руках, ледве зводить припухле обличчя, одними губами промовляє: «Синку...» - і жахливо кричить, на цей раз уже не німотно, а по-справжньому, ніби це не вперше. На неї завжди так впливали його очі. Андрійко – копія батька.

Малий рученятами закриває вушка й починає плакати – йому болісно бачити її таку, він не розуміє що відбувається. Мати від того напружується сильніше, пробує піднятися, але її всю хилитає і вона знову кричить, затинається і падає. Хапаю брата, натискаю тривожну кнопку й вибігаю. Це, певно, називається пріоритизація.

